

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Eero Vuorio
10.4.2006

TUTKIMUSETIIKKA
KOULUTTAJILLE:
TUTKIMUSEETTISEN
NEUVOTTELUKUNNAN (TENK)
TOIMINTA VUONNA 2006

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

TUTKIMUSETIIKKA KOULUTTAJILLE

Tavoite: avoin keskustelu siitä miten tutkimusetiikkaa tulisi opettaa:

- kuka opettaa?
- kenelle?
- missä vaiheessa?
- mitä koulutusmateriaalia tarvitaan?

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

TUTKIMUKSEN EETTINEN ARVIOINTI SUOMESSA

TENK – Tutkimuseettinen neuvottelukunta

ETENE – Valtakunnallinen terveydenhuollon
eettinen neuvottelukunta

TUKIJA- ETENEn lääketieteellinen tutkimuseettinen
jaosto

KYTÖ – Koe-eläintoiminnan yhteistyöryhmä

BTNK – Biotekniikan neuvottelukunta

GTLK – Geenitekniikan lautakunta

Tutkimuseettisten asiantuntijaelinten organisaatiokaavio

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

TUTKIMUSEETTINEN NEUVOTTELUKUNTA (TENK)

- Perustettu vuonna 1991 (Asetus tutkimuseettisestä neuvottelukunnasta 1347/1991)
- Toimii opetusministeriön nimittämänä kolmivuotiskausittain
- Nykyinen toimikausi 1.2.2004-31.1.2007
- Toimisto sijoitettu Tieteellisten seurain valtuuskunnan yhteyteen

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

TUTKIMUSEETTINEN NEUVOTTELUKUNTA (TENK)

Kokoonpano:

Puheenjohtaja

Kansleri Eero Vuorio
Turun yliopisto

Varapuheenjohtaja

Prof. Jaana Hallamaa
Helsingin yliopisto

Pääsihteeri

OTT, M.A. Salla Lötjönen (vv)
Dos, FT Sari Löytökorpi

Jäsenet

Prof. Katie Eriksson, ÅA
Teknologiajoht Merja Hiltunen TEKES
Prof. Liisi Huhtala, Oulun yo.
Prof. Juha Karhu, Lapin yo.
Johtaja Paavo Löppönen, SA
Varareht. Sinimaaria Ranki, EVTEK
Prof. Ari Salminen, Vaasan yo.
Prof. Terttu Vartiainen, KTL, KY

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

TUTKIMUSEETTINEN NEUVOTTELUKUNTA (TENK)

Tehtävät (asetus 1347/1991):

1. Tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja viranomaisille tutkimuseettisistä lainsäädäntö- ja muista kysymyksistä
2. Toimia asiantuntijaelimenä tutkimuseettisiä ongelmia selvitettäessä
3. Tehdä aloitteita tutkimuseettisen edistämiseksi sekä edistää tutkimuseettistä keskustelua Suomessa
4. Seurata alan kansainvälistä kehitystä sekä osallistua aktiivisesti kansainväliseen yhteistyöhön
5. Harjoittaa tutkimuseettisiin kysymyksiin liittyvää tiedotustoimintaa

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

TUTKIMUSEETTINEN NEUVOTTELUKUNTA (TENK)

Annetut ohjeistot:

- Epärehellisyys tutkimuksessa ja menettelytavat sen käsittelemiseksi (1994)
- Tieteellisen vilpin ehkäiseminen – Menettelyohjeet hyvän tieteellisen käytännön loukkausten ja tieteellisessä tutkimuksessa ilmenevän vilpin ehkäisemiseksi, käsittelemiseksi ja tutkimiseksi (1998)
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen (2002)

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

HYVÄ TIETEELLINEN KÄYTÄNTÖ

1. Toimintatapoina rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus (tutkimus, tallentaminen, esittäminen ja arviointi)
2. Eettisesti kestävä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät (vaihtelu tieteenaloittain) sekä avoimuus julkaisemisessa;
3. Muiden tutkijoiden työn ja saavutusten asianmukainen huomioon ottaminen;
4. Tutkimuksen suunnittelu, toteuttaminen ja raportointi tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaan;

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

HYVÄ TIETEELLINEN KÄYTÄNTÖ

5. Tutkimusryhmän jäsenten asema, oikeudet, osuus tekijyydestä sekä vastuut ja velvollisuudet määritelty;
  - tutkimustulosten omistajuus
  - aineistojen säilyttäminen
  - sovitun kirjaaminen
  - ennen tutkimuksen aloittamista/tutkijan rekrytoimista
6. Rahoituslähteiden ja sidonnaisuuksien ilmoittaminen;
7. Hyvä hallintokäytäntö ja henkilöstö- ja taloushallinto.

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

HYVÄN TIETEELLISEN KÄYTÄNNÖN KOULUTUS

- TENKin jäsenet (m.l. pääsihteeri) pitävät koulutustilaisuuksia (erit. tutkijakoulut)
- Eri yliopistoissa/tutkimuslaitoksissa omaa koulutustoimintaa (HY:n tutkimuseettinen työryhmä; Intranet-sivustot; OY, TaY), jopa etiikan alan opettajia
- Saatavuus vs. kattavuus

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

TUTKIJAN "AJOKORTTI"

Pitäisikö kaikilta tohtoreilta vaatia tietyn koulutuksen suoritus?

Vrt. uusi koe-eläinlainsäädäntö

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

AJANKOHTAISET PROJEKTIT

- Muu kuin lääketieteellinen ihmiseen kohdistuva tutkimus: Humanististen ja yhteiskuntatieteellisten tieteenalojen tutkimusetiikkaa koskeva kirjahanke (HYMY –työryhmä)
- Keskustelu biopankkilainsäädännön kehittämisestä (ETENE)
- Tekijyys
- Ansioluetteloiden laadinta

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

AJANKOHTAISET PROJEKTIT

- Tieteestä tiedottaminen (koulutus nuorille tutkijoille)
- Tutkimusetiikkaa kouluttajille

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

TENKin toimintaa: Tekijyysseminaari 31.8.05

Hyvä tieteellinen käytäntö:

" tutkimusryhmän jäsenten asema, oikeudet, osuus tekijyydestä, vastuut ja velvollisuudet sekä tutkimustulosten omistajuutta ja aineistojen säilyttämistä koskevat kysymykset on määritelty ja kirjattu kaikkien osapuolten hyväksymällä tavalla ennen tutkimuksen aloittamista tai tutkijan rekrytoimista ryhmään."

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Sopimus tekijyydestä

Valitettavasti tällaisia sopimuksia tehdään melko harvoin ja niinpä syntyneiden kiistojen ratkaiseminen on joskus todella vaikeaa.

Tieteenalojen vaihtelevat perinteet ja käytännöt

Yksittäisen tutkijan rooli (yhteis) julkaisussa?

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Tekijyydestä

Yksityiskohtaisemmat ohjeet hyvästä tieteellisestä käytännöstä paljolti tieteellisten julkaisusarjojen ja niiden yhteistyöelinten toimittajien tuottamia.

Määritellään mm millainen työpanos edellytetään kirjoittajalta (author), niiltä työhön osallistuneilta, joiden työpanos ei yllä kirjoittajuuteen (other contributors) ja vastuulliselta kirjoittajalta (guarantor).

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Havaittuja ongelmia

Hyvin monenlaisia kiistoja siitä kenen työpanos on riittävä tekijyyteen.

Kunniatekijyys

Yhteistyön ongelmat: kuka kantaa kokonaisvastuun?

Kerätyn tutkimusaineiston omistajuus?

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE)

www.icmje.org
ns Vancouver-ohjeet

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Committee on Publication Ethics (COPE)

www.publicationethics.org.uk

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

TENKin toimintaa: Ansioluettelon laadinta

Nykyisissä Hyvä tieteellinen käytäntö – ohjeissa ei suoranaisesti käsitellä itse laadittuja ansioluetteloita.

Kenelle kuuluu niiden oikeudellisuuden varmistaminen?

Havaittuja ongelmia: julkaisuluetteloitten virheellisyydet, muiden ansioiden (esim. väitöskirjojen ohjaus) listaaminen

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

TENKin toimintaa: Ansioluettelon laadinta

Lisää havaittuja ongelmia:

- mitä tarkoitetaan käsikirjoituksella?
- miten suomalaiset nimikkeet käännetään englanniksi? (dosentti – adjunct professor)
- peer review –julkaisut?
- erilaiset portfoliot

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

TENKin toimintaa: Tieteestä tiedottaminen

Miten kohdata toimittaja ja suhtautua
heidän kyselyihinsä?

Milloin tutkimustuloksista saa tiedottaa (vrt
julkaisusarjojen vaatimukset)?

Tekstin sisällön tarkistus; otsikko!

Haastattelut, tv-esiintymiset

TUTKIMUSEETTINEN
NEUVOTTELUKUNTA

Miten tutkimusetiikkaa opetetaan?

Millaista koulutusmateriaalia tarvitaan?

Opetuskieli?

Käytännön esimerkkien kautta?

Miten muuttuvat kansalliset ja kansainväliset
määräykset ja lainsäädäntö saatetaan
kattavasti kaikkien tietoon?